
Lecturer: Prof. Dr Zbigniew Czachó

Course: Crisis in Europe and in its close and distant neighbourhood – danger for the coherence of the EU's external actions?

Jean Monnet
Centre of Excellence
ADAM MICKIEWICZ UNIVERSITY, POZNAŃ

PREZENTACJA

Zagadnienia zajęciowe

I. Kryzys i zaburzona dynamika integracji europejskiej w ujęciu funkcjonalnym i neofunkcjonalnym

1. Antykryzysowy sens funkcjonalizmu

2. Neofunkcjonalna interpretacja kryzysu

3. Neofunkcjonalizm a „sukces” integracji europejskiej po Traktacie z Maastricht

II. Kryzys i zaburzona dynamika systemu Unii Europejskiej w ujęciu realistycznym - państwocentrycznym

państwocentrycznym

1. Państwo/państwa a kryzysowe wykonywanie władzy integracyjnej powierzonej Unii Europejskiej

2. Państwo/państwa a zaburzona dynamika integracji i Unii Europejskiej

3. Cztery procesy zmiany w „neorealistycznym” świecie państw

4. Kryzysowe sprzeczności interesów

5. Kryzysowa asymetryczność

6. Miejsce, role i funkcje państwa w niestabilnym systemie Unii Europejskiej

7. Prawdziwi władcy Unii Europejskiej

8. „Unia w unii”. Państwa a kryzysowo zróżnicowana Unia wielu kręgów i prędkości

III. Między-państwowe i między-rządowe ujęcie kryzysu i zaburzonej dynamiki integracji europejskiej

1. Narodowe wnętrze Unii Europejskiej

2. Państwo i jego rząd w centrum perturbacji i dysfunkcjonalności

3. Zmienne uwarunkowania między-państwowego (między-rządowego) sensu integracji

IV. Instytucjonalne ujęcie kryzysu i zaburzonej dynamiki integracji europejskiej

1. Antykryzysowe funkcje instytucjonalizacji

2. Kryzys a instytucjonalność struktury integracyjnej Unii Europejskiej

3. Instytucjonalizm racjonalnego wyboru

4. Instytucjonalizm historyczny

V. Czy federalizm to dobry sposób na kryzys?

Federalistyczne ujęcie zaburzonej dynamiki integracji i Unii Europejskiej

1. Federalizm, kryzys i integralny federalizm P.- J.

Proudhona

2. Europejski ruch federalistyczny i jego antykryzysowe zaangażowanie

3. Neofederalizm i antykryzysowe recepty

5. Kryzys pomiędzy federacją a konfederacją

6. Federalna Europa ojczyzn. W stronę federalizmu międzypaństwowego/międzyrządowego

7. Federalne (i nie tylko) wizje bezkryzysowej Unii Europejskiej

VI. Kryzys i krytyka kapitalizmu integracji europejskiej **Część I.**

1. *True and never- ending story*. Polityka ekonomiczna (i nowa ekonomia polityczna) kryzysu integracji i Unii Europejskiej

2. Trzy fronty kapitalistycznego zwycięstwa

3. Strategia lizbońska i *EU public limited company*

4. W stronę pogłębiających się nierównowag finansowych i załamania strefy euro

VII. Próba chrześcijańskiego/teologicznego ujęcia kryzysu integracji i Unii Europejskiej

1. Przywracanie utraconej jedności. Dwanaście myśli o grzechu

1.1. Raj utracony. Grzech pierworodny a godność człowieka i zdolność do pokonywania kryzysów

1.2. Kryzys grzechu pierworodnego potrzebuje ciągłego odkupienia

- 1.3. Biblijne źródła kryzysowych napięć. Między „jest” a „być”**
- 1.4. W kryzysowym zawieszeniu pomiędzy „już” i „jeszcze nie”**
- 1.5. Unia Europejska a poskramianie niedostatków ludzkiej natury**
- 1.6. Doktryna grzechu pierworodnego - o kryzysie raz jeszcze**
- 1.7. Łamanie zasad Dekalogu. Grzech powszedni a osobista odpowiedzialność za kryzys (zadłużeniowy) w Unii Europejskiej**
- 1.8. „Aktywność ludzka zepsuta przez grzech” - odwołanie do Soboru Watykańskiego II**
- 1.9. Grzech społeczny i rzeczywistość kryzysu integracji i Unii Europejskiej**
- 1.10. *Caritas in Veritate* /miłość w prawdzie wyzwoli nas z grzechu/kryzysu**
- 1.11. *Gloria in excelsis Deo. Et in terra pax hominibus bonae voluntatis* /Glory to God in the highest, and on**

***earth peace to men of good will.* Chwała na
wysokościach Bogu, a na ziemi pokój ludziom dobrej woli**

1.12. Kryzys a sąd boży i kara za grzechy

**2. Chrześcijańskie (rzymsko-katolickie) odniesienia do
kryzysu Europy i w Europie**

**3. Jan Paweł II i jego zaangażowanie na rzecz Europy bez
kryzysów**

**3.1. Europa potrzebuje przebudzenia duchowego i
kulturowego**

3.2. Kryzys Europy jest kryzysem chrześcijaństwa

3.3. Kościół ma własną antykryzysową metodę

3.4. Dramatyczna niepewność jutra

3.5. Nie będzie jedności Europy bez wspólnoty ducha

3.6. Europa to nie tylko polityka i ekonomia

**3.7. Europa, aby odnaleźć swą tożsamość, musi powrócić
do chrześcijańskich korzeni**

3.8. Zagrożenia dla równowagi Europy i w Europie

3.9. Europa bez kryzysu to Europa otwarta

**3.10. Niech zstąpi Duch Twój. I odnowi oblicze ziemi. Tej
Ziemi... europejskiej Ziemi...**

4. Papież Benedykt XVI i jego antykryzysowe rozważania

4.1. Europejski półmrok

4.2. Kryzys przyczyną lub efektem zmęczenia

Europejczyków

4.3 .Kryzys duchowy i moralny

4.4. Świat/Europa nie powstały w wyniku jakiejś

konieczności, ślepego przeznaczenia

4.5. Kryzys gospodarczy a kryzys etyczny

4.6. Kryzys a ludzka egzystencja

4.7. Świat współczesny lęka się skażenia środowiska, wojny, kryzysu ekonomicznego, ale nie boi się grzechu...

VIII. Stanowiska, modele prognostyczne i projekcje przyszłości integracji i Unii Europejskiej

1. Podstawy metodologiczne i metodyczne

wpracowywania prognoz przyszłości integracji i Unii Europejskiej

2. Stanowiska, modele prognostyczne i projekcje przyszłości

-
- 2.1. Początek końca Unii Europejskiej. Stanowiska, modele i projekcje atomizacyjne oraz dezintegracyjne**
- 2.2. Stanowiska, modele i projekcje redukcyjne oparte na zmiennej elastyczności i integracyjnym *status quo***
- 2.3. Zbiorowa fiksacja na tle „więcej Europy”?**
Stanowisko, modele i projekcje o charakterze konsolidacyjnym
- 2.4. Inne spojrzenie na terażniejszość i przyszłość integracji europejskiej**
- 3. Debata o kryzysowej przyszłości integracji i Unii Europejskiej. 2010-2013**
- 3.1. „Lepsza mała pomoc niż wielkie gadanie”**
- 3.2. „Dla chcącego nie ma nic trudnego”**
- 3.3. „Nieobecni nigdy nie mają słuszności”**
- 3.4. „Małe rzeczy zgodą rosną, duże niezgodą upadają”**
- 3.5. „Łatwiej niektórym książkę napisać, niż drugim ją przeczytać”**
- 4. Polski i unijny wkład w poszukiwanie rozwiązań antykryzysowych**

ADAM MICKIEWICZ
UNIVERSITY
POZNAŃ

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Jean Monnet Centre of Excellence

EU external actions in the contested global order – (In)coherence, (dis)continuity, resilience

Traktat o Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana)

I. PREAMBUŁA

ZDECYDOWANI realizować wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa, w tym stopniowo określać wspólną politykę obronną, która mogłaby prowadzić do wspólnej obrony, zgodnie z artykułem 42, wzmacniając w ten sposób tożsamość i niezależność Europy w celu wspierania pokoju, bezpieczeństwa oraz postępu w Europie i na świecie,

Artykuł 3

5. W stosunkach zewnętrznych Unia umacnia i propaguje swoje wartości i interesy oraz wnosi wkład w ochronę swoich obywateli. Przyczynia się do pokoju, bezpieczeństwa, trwałego rozwoju Ziemi, do solidarności i wzajemnego szacunku między narodami, do swobodnego i uczciwego handlu, do wyeliminowania ubóstwa oraz do ochrony praw człowieka, w szczególności praw dziecka, a także do ścisłego przestrzegania i rozwoju prawa międzynarodowego, w szczególności zasad Karty Narodów Zjednoczonych.

6. Unia dąży do osiągnięcia swoich celów właściwymi środkami odpowiednio do kompetencji przyznanych jej w Traktatach.

TYTUŁ V

POSTANOWIENIA OGÓLNE O DZIAŁANIACH ZEWNĘTRZNYCH UNII I POSTANOWIENIA SZCZEGÓLNE DOTYCZĄCE WSPÓLNEJ POLITYKI ZAGRANICZNEJ I BEZPIECZEŃSTWA

ROZDZIAŁ 1

POSTANOWIENIA OGÓLNE O DZIAŁANIACH ZEWNĘTRZNYCH UNII

Artykuł 21

1. Działania Unii na arenie międzynarodowej oparte są na zasadach, które leżą u podstaw jej utworzenia, rozwoju i rozszerzenia oraz które zamierza wspierać na świecie: demokracji, państwa prawnego, powszechności i niepodzielności praw człowieka i podstawowych wolności, poszanowania godności ludzkiej, zasad równości i solidarności oraz poszanowania zasad Karty Narodów Zjednoczonych oraz prawa międzynarodowego.

Unia dąży do rozwijania stosunków i budowania partnerstwa z państwami trzecimi oraz z organizacjami międzynarodowymi, regionalnymi lub światowymi, które wyznają zasady, o których mowa w akapicie pierwszym. Sprzyja ona wielostronnym rozwiązaniom wspólnych problemów, w szczególności w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych.

2. Unia określa i prowadzi wspólne polityki i działania oraz dąży do zapewnienia wysokiego stopnia współpracy we wszelkich dziedzinach stosunków międzynarodowych, w celu:

a) ochrony swoich wartości, podstawowych interesów, bezpieczeństwa, niezależności i integralności;

b) umacniania i wspierania demokracji, państwa prawnego, praw człowieka i zasad prawa międzynarodowego;

c) utrzymania pokoju, zapobiegania konfliktom i umacniania bezpieczeństwa międzynarodowego zgodnie z celami i zasadami Karty Narodów Zjednoczonych, jak również z zasadami Aktu końcowego z Helsinek oraz celami Karty Paryskiej, w tym z celami i zasadami dotyczącymi granic zewnętrznych;

d) wspierania trwałego rozwoju gospodarczego i społecznego oraz środowiskowego krajów rozwijających się, przyjmując za nadrzędny cel likwidację ubóstwa;

e) zachęcania wszystkich krajów do integracji w ramach gospodarki światowej, między innymi drogą stopniowego znoszenia ograniczeń w handlu międzynarodowym;

f) przyczyniania się do opracowywania międzynarodowych środków służących ochronie i poprawie stanu środowiska oraz zrównoważonego zarządzania światowymi zasobami naturalnymi, w celu zapewnienia trwałego rozwoju;

g) niesienia pomocy narodom, krajom i regionom dotkniętym klęskami żywiołowymi lub katastrofami spowodowanymi przez człowieka; oraz

h) wspierania systemu międzynarodowego opartego na silniejszej współpracy wielostronnej i na dobrych rządach na poziomie światowym.

3. Unia szanuje zasady i dąży do osiągnięcia celów, o których mowa w ustępach 1 i 2, przy opracowywaniu i wprowadzaniu w życie jej działań zewnętrznych w różnych dziedzinach objętych niniejszym tytułem i częścią piątą Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, jak również zewnętrznych aspektów innych polityk Unii.

Unia czuwa nad spójnością różnych dziedzin jej działań zewnętrznych oraz nad ich spójnością z innymi politykami Unii. Rada i Komisja, wspomagane przez wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, zapewniają tę spójność oraz współpracują w tym celu.

Artykuł 22

1. Na podstawie zasad i celów wymienionych w artykule 21 Rada Europejska określa strategiczne interesy i cele Unii.

Decyzje Rady Europejskiej w sprawie strategicznych interesów i celów Unii dotyczą wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz innych dziedzin

dotyczących działań zewnętrznych Unii. Decyzje te mogą dotyczyć stosunków Unii z określonym krajem lub regionem lub określonego tematu. Określają one ich czas trwania oraz środki, które mają zostać udostępnione przez Unię i Państwa Członkowskie.

Rada Europejska stanowi jednomyślnie na zalecenie Rady przyjmowane przez nią na warunkach przewidzianych dla każdej dziedziny. Decyzje Rady Europejskiej są wprowadzane w życie zgodnie z procedurami przewidzianymi w Traktatach.

2. Wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, w dziedzinie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, oraz Komisja, w innych dziedzinach działań zewnętrznych, mogą przedkładać Radzie wspólne wnioski.

ROZDZIAŁ 2

POSTANOWIENIA SZCZEGÓLNE DOTYCZĄCE WSPÓLNEJ POLITYKI ZAGRANICZNEJ I BEZPIECZEŃSTWA

SEKCJA 1

POSTANOWIENIA WSPÓLNE

Artykuł 23

Działania Unii na arenie międzynarodowej w rozumieniu niniejszego rozdziału opierają się na zasadach, dążą do osiągnięcia celów i są prowadzone zgodnie z

postanowieniami ogólnymi, o których mowa w rozdziale 1.

Artykuł 24

(dawny artykuł 11 TUE)

1. Kompetencje Unii w zakresie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa obejmują wszelkie dziedziny polityki zagranicznej i ogół kwestii dotyczących bezpieczeństwa Unii, w tym stopniowe określanie wspólnej polityki obronnej, która może prowadzić do wspólnej obrony.

Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa podlega szczególnym zasadom i procedurom. Jest określana i realizowana przez Radę Europejską i Radę stanowiącą jednomyślnie, chyba że Traktaty przewidują inaczej. Wyklucza się przyjmowanie aktów ustawodawczych. Wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa wykonuje wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa oraz Państwa Członkowskie, zgodnie z Traktatami. Szczególną rolę Parlamentu Europejskiego i Komisji w tej dziedzinie określają Traktaty. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie jest właściwy w zakresie tych postanowień, z wyjątkiem właściwości do kontrolowania przestrzegania artykułu 40 niniejszego Traktatu i do kontroli legalności niektórych decyzji przewidzianych w artykule 275 akapit drugi Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

2. W ramach zasad i celów swoich działań zewnętrznych Unia Europejska prowadzi, określa i realizuje wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa, opartą na rozwoju wzajemnej solidarności politycznej między Państwami Członkowskimi, określaniu kwestii stanowiących przedmiot ogólnego zainteresowania i osiągnięciu coraz większego stopnia zbieżności działań Państw Członkowskich.

3. Państwa Członkowskie popierają, aktywnie i bez zastrzeżeń, politykę zewnętrzną i bezpieczeństwa Unii w duchu lojalności i wzajemnej solidarności i szanują działania Unii w tej dziedzinie.

Państwa Członkowskie działają zgodnie na rzecz umacniania i rozwijania wzajemnej solidarności politycznej. Powstrzymują się od wszelkich działań, które byłyby sprzeczne z interesami Unii lub mogłyby zaszkodzić jej skuteczności jako spójnej sile w stosunkach międzynarodowych.

Rada i wysoki przedstawiciel czuwają nad poszanowaniem tych zasad.

Artykuł 25

(dawny artykuł 12 TUE)

Unia prowadzi wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa poprzez:

a) określanie ogólnych wytycznych;

b) przyjmowanie decyzji określających:

(i) działania, które powinny być prowadzone przez Unię;

(ii) stanowiska, które powinny być podjęte przez Unię;

(iii) zasady wykonania decyzji, o których mowa w podpunktach (i) oraz (ii);

oraz

c) umacnianie systematycznej współpracy między Państwami Członkowskimi w prowadzeniu ich polityki.

Artykuł 26

(dawny artykuł 13 TUE)

1. Rada Europejska określa strategiczne interesy Unii, ustala cele oraz określa ogólne wytyczne wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, łącznie ze sprawami mającymi wpływ na kwestie polityczno-obronne. Przyjmuje niezbędne decyzje.

Jeżeli wymaga tego sytuacja międzynarodowa, przewodniczący Rady Europejskiej zwołuje nadzwyczajne posiedzenie Rady Europejskiej w celu określenia strategicznych kierunków polityki Unii w obliczu takiej sytuacji.

2. Rada opracowuje wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa oraz podejmuje decyzje niezbędne do określenia i realizacji tej polityki na podstawie ogólnych

wytycznych i strategicznych kierunków określonych przez Radę Europejską.

Rada i wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa zapewniają jednolitość, spójność i skuteczność działań Unii.

3. Wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa realizują wysoki przedstawiciel oraz Państwa Członkowskie, stosując środki krajowe i unijne.

Artykuł 27

1. Wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, który przewodniczy Radzie do Spraw Zagranicznych, przyczynia się poprzez swoje propozycje do opracowania wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz zapewnia wykonanie decyzji przyjętych przez Radę Europejską i Radę.

2. Wysoki przedstawiciel reprezentuje Unię w zakresie spraw odnoszących się do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Prowadzi w imieniu Unii dialog polityczny ze stronami trzecimi oraz wyraża stanowisko Unii w organizacjach międzynarodowych i na konferencjach międzynarodowych.

3. W wykonywaniu swojego mandatu, wysoki przedstawiciel jest wspomagany przez Europejską Służbę Działań Zewnętrznych. Służba ta współpracuje ze służbami dyplomatycznymi Państw Członkowskich i składa się z urzędników właściwych służb Sekretariatu

Generalnego Rady i Komisji, jak również z personelu delegowanego przez krajowe służby dyplomatyczne. Organizację i zasady funkcjonowania Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych określa decyzja Rady. Rada stanowi na wniosek wysokiego przedstawiciela po konsultacji z Parlamentem Europejskim i po uzyskaniu zgody Komisji.

Artykuł 28

(dawny artykuł 14 TUE)

1. Jeżeli sytuacja międzynarodowa wymaga działań operacyjnych Unii, Rada przyjmuje niezbędne decyzje. Decyzje te określają ich zasięg, cele, zakres i środki, jakie mają być oddane do dyspozycji Unii, warunki wprowadzania ich w życie oraz – w razie potrzeby – czas ich trwania.

Jeżeli nastąpiła zmiana okoliczności mająca wyraźny wpływ na kwestię stanowiącą przedmiot takiej decyzji, Rada dokonuje przeglądu zasad i celów tej decyzji oraz podejmuje niezbędne decyzje.

2. Decyzje, o których mowa w ustępie 1, wiążą Państwa Członkowskie w odniesieniu do zajmowanych przez nie stanowisk i prowadzonych działań.

3. O wszelkim zajęciu krajowego stanowiska lub podjęciu jakiegokolwiek krajowego działania w zastosowaniu decyzji, o której mowa w ustępie 1, dane Państwo Członkowskie informuje w takim czasie, aby

możliwe było – w razie potrzeby – wcześniejsze przeprowadzenie w Radzie uzgodnień. Obowiązek wcześniejszego poinformowania nie dotyczy środków stanowiących jedynie proste wykonanie decyzji Rady na płaszczyźnie krajowej.

4. W przypadku bezwzględnej konieczności wynikającej z rozwoju sytuacji i wobec braku przeglądu decyzji Rady, o której mowa w ustępie 1, Państwa Członkowskie mogą zastosować w trybie pilnym niezbędne środki, uwzględniając ogólne cele takiej decyzji. Państwo Członkowskie, które stosuje takie środki, informuje o nich niezwłocznie Radę.

5. W przypadku poważnych trudności w wykonaniu decyzji, o której mowa w niniejszym artykule, Państwo Członkowskie powiadamia o nich Radę, która rozważa je i poszukuje właściwych rozwiązań. Nie mogą być one sprzeczne z celami decyzji, o której mowa w ustępie 1, ani szkodzić jego skuteczności.

Artykuł 29

(dawny artykuł 15 TUE)

Rada przyjmuje decyzje, które określają podejście Unii do danego problemu o charakterze geograficznym lub przedmiotowym. Państwa Członkowskie zapewniają zgodność swych polityk krajowych ze stanowiskami Unii.

Artykuł 30

(dawny artykuł 22 TUE)

1. Każde Państwo Członkowskie, wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa lub wysoki przedstawiciel przy wsparciu Komisji mogą zwracać się do Rady z wszelkimi pytaniami dotyczącymi wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz przedkładać Radzie, odpowiednio, inicjatywy lub wnioski.

2. W przypadkach wymagających szybkiej decyzji wysoki przedstawiciel zwołuje, z inicjatywy własnej albo na wniosek Państwa Członkowskiego, w ciągu 48 godzin lub – w razie bezwzględnej potrzeby – w krótszym terminie, nadzwyczajne posiedzenie Rady.

Artykuł 31

(dawny artykuł 23 TUE)

1. Decyzje, o których mowa w niniejszym rozdziale, Rada Europejska i Rada podejmują, stanowiąc jednomyślnie, z wyjątkiem przypadków gdy niniejszy rozdział stanowi inaczej. Wyklucza się przyjmowanie aktów ustawodawczych.

Każdy członek Rady, który wstrzymuje się od głosu, może – zgodnie z niniejszym akapitem – jednocześnie złożyć formalne oświadczenie. W takim przypadku nie jest on zobowiązany do wykonania decyzji, ale akceptuje, że decyzja ta wiąże Unię. W duchu wzajemnej solidarności to Państwo Członkowskie powstrzymuje się od wszelkich działań, które mogłyby być sprzeczne lub utrudnić działania Unii podejmowane na podstawie tej decyzji. Pozostałe Państwa Członkowskie szanują jego

stanowisko. Decyzja nie zostaje przyjęta, jeżeli członkowie Rady, którzy złożyli oświadczenie w związku ze wstrzymaniem się od głosu, reprezentują co najmniej jedną trzecią Państw Członkowskich, których łączna liczba ludności stanowi co najmniej jedną trzecią ludności Unii.

2. Na zasadzie odstępstwa od postanowień ustępu 1, Rada stanowi większością kwalifikowaną w sytuacji, gdy:

- przyjmuje decyzję określającą działanie lub stanowisko Unii, na podstawie decyzji Rady Europejskiej dotyczącej strategicznych interesów i celów Unii, o której mowa w artykule 22 ustęp 1,**
- przyjmuje decyzję określającą działanie lub stanowisko Unii, zgodnie z propozycją wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, która została przedłożona w wyniku specjalnego wniosku skierowanego do niego przez Radę Europejską z jej własnej inicjatywy lub z inicjatywy wysokiego przedstawiciela,**
- podejmuje decyzję wykonującą decyzję określającą działanie lub stanowisko Unii,**
- mianuje specjalnego przedstawiciela zgodnie z artykułem 33.**

Głosowanie nie dochodzi do skutku, jeżeli członek Rady oświadcza, że z istotnych względów polityki krajowej, które musi określić, zamierza się sprzeciwić przyjęciu

decyzji podejmowanej większością kwalifikowaną. Wysoki przedstawiciel poszukuje, w ścisłej konsultacji z zainteresowanym Państwem Członkowskim, rozwiązania odpowiadającego temu Państwu. Jeżeli rozwiązanie nie zostanie znalezione, Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, może wnieść o przedłożenie tej sprawy Radzie Europejskiej w celu przyjęcia jednomyślnie decyzji.

3. Rada Europejska może jednomyślnie przyjąć decyzję, która przewiduje, że Rada stanowi większością kwalifikowaną w przypadkach innych niż te, o których mowa w ustępie 2.

4. Ustępów 2 i 3 nie stosuje się do decyzji mających wpływ na kwestie wojskowe lub polityczno-obronne.

5. W kwestiach proceduralnych Rada stanowi większością głosów swoich członków.

Artykuł 32

(dawny artykuł 16 TUE)

Państwa Członkowskie w ramach Rady Europejskiej i Rady uzgadniają wszelkie kwestie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, stanowiące przedmiot ogólnego zainteresowania, w celu określenia wspólnego podejścia. Przed podjęciem jakichkolwiek działań na arenie międzynarodowej lub zaciągnięciem wszelkich zobowiązań, które mogłyby wpłynąć na interesy Unii, każde Państwo Członkowskie konsultuje się z

pozostałymi w ramach Rady Europejskiej lub Rady. Państwa Członkowskie zapewniają, poprzez zbieżne działania, możliwość realizacji przez Unię jej interesów i wartości na arenie międzynarodowej. Państwa Członkowskie są względem siebie solidarne.

Jeżeli Rada Europejska lub Rada określiły wspólne podejście Unii w rozumieniu akapitu pierwszego, wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa i ministrowie spraw zagranicznych Państw Członkowskich koordynują swoją działalność w Radzie.

Misje dyplomatyczne Państw Członkowskich i delegatury Unii w państwach trzecich i przy organizacjach międzynarodowych współpracują ze sobą i przyczyniają się do formułowania i wprowadzania w życie wspólnego podejścia.

Artykuł 33

(dawny artykuł 18 TUE)

Rada może, na wniosek wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, mianować specjalnego przedstawiciela, któremu powierza się mandat w odniesieniu do poszczególnych spraw politycznych. Specjalny przedstawiciel w sprawowaniu swojego mandatu podlega wysokiemu przedstawicielowi.

Artykuł 34

(dawny artykuł 19 TUE)

1. Państwa Członkowskie koordynują swe działania w organizacjach międzynarodowych i podczas konferencji międzynarodowych, podtrzymując na tym forum stanowiska Unii. Organizację tej koordynacji zapewnia wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa.

Jeżeli w organizacjach międzynarodowych lub podczas konferencji międzynarodowych nie są reprezentowane wszystkie Państwa Członkowskie, uczestniczące Państwa Członkowskie podtrzymują stanowiska Unii.

2. Zgodnie z artykułem 24 ustęp 3 Państwa Członkowskie reprezentowane w organizacjach międzynarodowych lub podczas konferencji międzynarodowych, w których nie uczestniczą wszystkie Państwa Członkowskie, informują te ostatnie, jak również wysokiego przedstawiciela, o wszelkich sprawach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania.

Państwa Członkowskie, które są także członkami Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych, będą działać zgodnie i wyczerpująco informować pozostałe Państwa Członkowskie, jak również wysokiego przedstawiciela. Państwa Członkowskie, które są członkami Rady Bezpieczeństwa, przy wykonywaniu swoich funkcji będą bronić stanowisk i interesów Unii, bez uszczerbku dla ich zobowiązań wynikających z postanowień Karty Narodów Zjednoczonych.

Jeżeli Unia określiła stanowisko w kwestii wpisanej do porządku obrad Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych, Państwa Członkowskie, które w niej zasiadają, wnoszą o zaproszenie wysokiego przedstawiciela do przedstawienia stanowiska Unii.

Artykuł 35

(dawny artykuł 20 TUE)

Misje dyplomatyczne i konsularne Państw Członkowskich oraz delegatury Unii w państwach trzecich i na konferencjach międzynarodowych, a także ich przedstawicielstwa w organizacjach międzynarodowych współpracują ze sobą, tak aby zapewnić poszanowanie i wykonanie decyzji określających stanowiska i działania Unii przyjętych na mocy niniejszego rozdziału.

Umacniają one współpracę, wymieniając informacje i dokonując wspólnych ocen.

Przyczyniają się one do wprowadzania w życie prawa obywateli Unii do ochrony na terytorium państw trzecich, o którym mowa w artykule 20 ustęp 2 litera c) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, jak również środków przyjętych w zastosowaniu artykułu 23 tego Traktatu.

Artykuł 36

(dawny artykuł 21 TUE)

Wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa regularnie konsultuje się z

Parlamentem Europejskim w zakresie głównych aspektów i podstawowych opcji wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony, oraz informuje Parlament Europejski o rozwoju tych polityk. Czuwa on nad tym, aby poglądy Parlamentu Europejskiego zostały należycie uwzględnione. Specjalni przedstawiciele mogą uczestniczyć w informowaniu Parlamentu Europejskiego.

Parlament Europejski może kierować do Rady i do wysokiego przedstawiciela pytania lub formułować pod ich adresem zalecenia. Dwa razy w roku przeprowadza on debatę o postępach w realizacji wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, w tym wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony.

Artykuł 37

(dawny artykuł 24 TUE)

Unia może zawierać umowy z jednym lub z większą liczbą państw lub z organizacjami międzynarodowymi w dziedzinach objętych niniejszym rozdziałem.

Artykuł 38

(dawny artykuł 25 TUE)

Bez uszczerbku dla postanowień artykułu 240 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa obserwuje sytuację międzynarodową w dziedzinach objętych wspólną polityką zagraniczną i bezpieczeństwa oraz przyczynia się do określania polityk,

wydając opinie dla Rady – na jej żądanie, na żądanie wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa lub z inicjatywy własnej. Czuwa on również nad wprowadzaniem w życie uzgodnionych polityk, bez uszczerbku dla uprawnień wysokiego przedstawiciela.

W zakresie objętym niniejszym rozdziałem Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa sprawuje, pod kierunkiem Rady i wysokiego przedstawiciela, kontrolę polityczną i kierownictwo strategiczne nad operacjami zarządzania kryzysowego, o których mowa w artykule 43.

Rada może upoważnić Komitet do podjęcia, w celu i na czas trwania operacji zarządzania kryzysowego, określonych przez Radę decyzji dotyczących kontroli politycznej i kierownictwa strategicznego nad operacją.

Artykuł 39

Zgodnie z artykułem 16 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i na zasadzie odstępstwa od jego ustępu 2, Rada przyjmuje decyzję określającą zasady dotyczące ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych przez Państwa Członkowskie w wykonywaniu działań wchodzących w zakres zastosowania niniejszego rozdziału oraz zasady dotyczące swobodnego przepływu takich danych. Przestrzeganie tych zasad podlega kontroli niezależnych organów.

Artykuł 40

(dawny artykuł 47 TUE)

Realizacja wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa nie narusza stosowania procedur oraz odpowiedniego zakresu uprawnień instytucji przewidzianych w Traktatach do wykonywania kompetencji Unii, o których mowa w artykułach 3–6 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

Realizacja polityk, o których mowa w tych artykułach, nie narusza także stosowania procedur oraz odpowiedniego zakresu uprawnień instytucji przewidzianych w Traktatach do wykonywania kompetencji Unii na podstawie niniejszego rozdziału.

Artykuł 41

(dawny artykuł 28 TUE)

1. Wydatki administracyjne ponoszone przez instytucje w związku z wykonywaniem niniejszego rozdziału są pokrywane z budżetu Unii.

2. Wydatki operacyjne ponoszone w związku z wykonywaniem niniejszego rozdziału są również pokrywane z budżetu Unii, z wyjątkiem wydatków przypadających na operacje mające wpływ na kwestie wojskowe i polityczno-obronne oraz przypadków, gdy Rada, stanowiąc jednomyślnie, postanowi inaczej.

Jeśli wydatki nie są pokrywane z budżetu Unii, ponoszą je Państwa Członkowskie według kryterium produktu krajowego brutto, chyba że Rada, stanowiąc

jednomyślnie, postanowi inaczej. Państwa Członkowskie, których przedstawiciele w Radzie złożyli formalne oświadczenie na podstawie artykułu 31 ustęp 1 akapit drugi, nie są zobowiązane do wnoszenia wkładu w finansowanie operacji mających wpływ na kwestie wojskowe lub polityczno-obronne.

3. Rada przyjmuje decyzję ustanawiającą szczególne procedury w celu zagwarantowania szybkiego dostępu do środków budżetowych Unii przeznaczonych na natychmiastowe finansowanie inicjatyw w ramach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, a zwłaszcza działań przygotowawczych do misji, o których mowa w artykule 42 ustęp 1 i w artykule 43. Rada stanowi po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

Działania przygotowawcze do misji, o których mowa w artykule 42 ustęp 1 i w artykule 43, które nie obciążają budżetu Unii, są finansowane z funduszu początkowego utworzonego ze składek Państw Członkowskich.

Rada, na wniosek wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, przyjmuje większością kwalifikowaną decyzje ustanawiające:

- a) warunki tworzenia i finansowania funduszu początkowego, w szczególności wysokość środków przekazywanych funduszowi;**
- b) warunki zarządzania funduszem początkowym;**

c) warunki kontroli finansowej.

Jeżeli misja zaplanowana zgodnie z artykułem 42 ustęp 1 i z artykułem 43 nie może być finansowana z budżetu Unii, Rada upoważnia wysokiego przedstawiciela do wykorzystania tego funduszu. Wysoki przedstawiciel składa Radzie sprawozdanie z wykonania tego upoważnienia.

SEKCJA 2

POSTANOWIENIA DOTYCZĄCE WSPÓLNEJ POLITYKI BEZPIECZEŃSTWA I OBRONY

Artykuł 42

(dawny artykuł 17 TUE)

1. Wspólna polityka bezpieczeństwa i obrony stanowi integralną część wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Zapewnia Unii zdolność operacyjną opartą na środkach cywilnych i wojskowych. Unia może z nich korzystać w przeprowadzanych poza Unią misjach utrzymania pokoju, zapobiegania konfliktom i wzmocnienia międzynarodowego bezpieczeństwa, zgodnie z zasadami Karty Narodów Zjednoczonych. Zadania te są wykonywane w oparciu o zdolności, jakie zapewniają Państwa Członkowskie.

2. Wspólna polityka bezpieczeństwa i obrony obejmuje stopniowe określanie wspólnej polityki obronnej Unii. Doprowadzi ona do stworzenia wspólnej obrony, jeżeli Rada Europejska, stanowiąc jednomyślnie, tak

zadecyduje. W takim przypadku Rada Europejska zaleca Państwom Członkowskim przyjęcie stosownej decyzji zgodnie z ich odpowiednimi wymogami konstytucyjnymi.

Polityka Unii w rozumieniu niniejszej sekcji nie uchybia specyficznemu charakterowi polityki bezpieczeństwa i obronnej niektórych Państw Członkowskich. Szanuje ona wynikające z Traktatu Północnoatlantyckiego zobowiązania Państw Członkowskich, które uważają, że ich wspólna obrona jest wykonywana w ramach Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO) oraz jest zgodna z przyjętą w tych ramach wspólną polityką bezpieczeństwa i obroną.

3. Państwa Członkowskie, w celu realizacji wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony, oddają do dyspozycji Unii swoje zdolności cywilne i wojskowe, aby przyczynić się do osiągnięcia celów określonych przez Radę. Państwa Członkowskie wspólnie powołujące siły wielonarodowe mogą również przekazać je do dyspozycji wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony.

Państwa Członkowskie zobowiązują się do stopniowej poprawy swoich zdolności wojskowych. Agencja do spraw Rozwoju Zdolności Obronnych, Badań, Zakupów i Uzbrojenia (zwana dalej "Europejską Agencją Obrony") określa wymogi operacyjne, wspiera środki ich realizacji, przyczynia się do określania i, w stosownych przypadkach, wprowadzania w życie wszelkich użytecznych środków wzmacniających bazę przemysłową i technologiczną sektora obrony, bierze

udział w określaniu europejskiej polityki w zakresie zdolności i uzbrojenia oraz wspomaga Radę w ocenie poprawy zdolności wojskowych.

4. Decyzje dotyczące wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony, w tym decyzje w sprawie podjęcia misji, o których mowa w niniejszym artykule, są przyjmowane przez Radę stanowiącą jednomyślnie na wniosek wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa lub z inicjatywy Państwa Członkowskiego. Wysoki przedstawiciel może zaproponować, w stosownych przypadkach wspólnie z Komisją, użycie zarówno środków krajowych, jak i instrumentów Unii.

5. W celu ochrony wartości Unii i służenia jej interesom Rada może powierzyć wykonanie danej misji, w ramach Unii, grupie Państw Członkowskich. Wykonanie takiej misji reguluje artykuł 44.

6. Państwa Członkowskie, które spełniają wyższe kryteria zdolności wojskowej i które zaciągnęły w tej dziedzinie dalej idące zobowiązania, mając na względzie najbardziej wymagające misje, ustanawiają stałą współpracę strukturalną w ramach Unii. Współpracę tę reguluje artykuł 46. Nie narusza ona postanowień artykułu 43.

7. W przypadku gdy jakiegokolwiek Państwo Członkowskie stanie się ofiarą napaści zbrojnej na jego terytorium, pozostałe Państwa Członkowskie mają w stosunku do

niego obowiązek udzielenia pomocy i wsparcia przy zastosowaniu wszelkich dostępnych im środków, zgodnie z artykułem 51 Karty Narodów Zjednoczonych. Nie ma to wpływu na szczególny charakter polityki bezpieczeństwa i obrony niektórych Państw Członkowskich.

Zobowiązania i współpraca w tej dziedzinie pozostają zgodne ze zobowiązaniami zaciągniętymi w ramach Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego, która dla państw będących jej członkami pozostaje podstawą ich zbiorowej obrony i forum dla jej wykonywania.

Artykuł 43

1. Misje, o których mowa w artykule 42 ustęp 1, przy prowadzeniu których Unia może użyć środków cywilnych i wojskowych, obejmują wspólne działania rozbrojeniowe, misje humanitarne i ratunkowe, misje wojskowego doradztwa i wsparcia, misje zapobiegania konfliktom i utrzymywania pokoju, misje zbrojne służące zarządzaniu kryzysowemu, w tym misje przywracania pokoju i operacje stabilizacji sytuacji po zakończeniu konfliktów. Wszystkie te misje mogą przyczyniać się do walki z terroryzmem, w tym poprzez wspieranie państw trzecich w zwalczaniu terroryzmu na ich terytoriach.

2. Rada przyjmuje decyzje dotyczące misji, o których mowa w ustępie 1, określając ich cel i zakres, jak również ogólne warunki ich przeprowadzania. Wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki

bezpieczeństwa, pod kierunkiem Rady oraz w ścisłym i stałym porozumieniu z Komitetem Politycznym i Bezpieczeństwa, czuwa nad koordynacją cywilnych i wojskowych aspektów tych misji.

Artykuł 44

1. W ramach decyzji przyjmowanych zgodnie z artykułem 43, Rada może powierzyć przeprowadzenie misji grupie Państw Członkowskich, które wyrażą taką wolę i które dysponują zdolnościami wymaganymi dla tej misji. Te Państwa Członkowskie, wspólnie z wysokim przedstawicielem Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, uzgadniają między sobą sposób zarządzania misją.

2. Państwa Członkowskie uczestniczące w misji informują regularnie Radę o jej przebiegu z własnej inicjatywy lub na wniosek innego Państwa Członkowskiego. Jeżeli wykonanie misji spowoduje powstanie istotnych konsekwencji lub jeżeli wymaga zmiany celu, zakresu lub warunków misji określonych w decyzjach, o których mowa w ustępie 1, uczestniczące Państwa Członkowskie niezwłocznie informują o tym Radę. W takich przypadkach Rada przyjmuje niezbędne decyzje.

Artykuł 45

1. Europejska Agencja Obrony, o której mowa w artykule 42 ustęp 3, podlegająca Radzie, ma za zadanie:

- a) przyczyniać się do określania celów zdolności wojskowych Państw Członkowskich i oceny wykonania zobowiązań w zakresie zdolności podjętych przez Państwa Członkowskie;**
- b) wspierać harmonizację wymagań operacyjnych i ustanowienie skutecznych i spójnych metod dokonywania zamówień;**
- c) zgłaszać wielostronne projekty dla osiągnięcia celów zdolności wojskowych oraz zapewniać koordynację programów realizowanych przez Państwa Członkowskie i zarządzanie konkretnymi programami współpracy;**
- d) wspierać badania nad technologiami obronnymi oraz koordynować i planować wspólne działania badawcze i studia nad rozwiązaniami technicznymi odpowiadającymi przyszłym wymaganiom operacyjnym;**
- e) przyczyniać się do określania wszelkich użytecznych środków wzmacniających bazę przemysłową i technologiczną sektora obrony oraz zwiększających efektywność wydatków wojskowych i, w stosownych przypadkach, wprowadzać w życie te środki.**

2. Europejska Agencja Obrony jest otwarta dla wszystkich Państw Członkowskich pragnących uczestniczyć w jej pracach. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, przyjmuje decyzję określającą statut, siedzibę i zasady funkcjonowania Agencji. Decyzja ta uwzględnia poziom faktycznego uczestnictwa w działaniach Agencji. W ramach Agencji

tworzy się specjalne grupy skupiające Państwa Członkowskie uczestniczące we wspólnych projektach. Agencja wykonuje swoje działania, w miarę potrzeby, w powiązaniu z Komisją.

Artykuł 46

1. Państwa Członkowskie pragnące wziąć udział w stałej współpracy strukturalnej, o której mowa w artykule 42 ustęp 6, które spełniają kryteria i które przyjęły zobowiązania w zakresie zdolności wojskowych wymienione w Protokole w sprawie stałej współpracy strukturalnej, notyfikują swój zamiar Radzie i wysokiemu przedstawicielowi Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa.

2. W terminie trzech miesięcy od notyfikacji, o której mowa w ustępie 1, Rada przyjmuje decyzję ustanawiającą stałą współpracę strukturalną i określającą listę uczestniczących Państw Członkowskich. Rada stanowi większością kwalifikowaną po konsultacji z wysokim przedstawicielem.

3. Każde Państwo Członkowskie, które na późniejszym etapie pragnie wziąć udział w stałej współpracy strukturalnej, notyfikuje swój zamiar Radzie i wysokiemu przedstawicielowi.

Rada przyjmuje decyzję potwierdzającą udział zainteresowanego Państwa Członkowskiego, które spełnia kryteria i przyjmuje zobowiązania, o których

mowa w artykułach 1 i 2 Protokołu w sprawie stałej współpracy strukturalnej. Rada stanowi większością kwalifikowaną po konsultacji z wysokim przedstawicielem. W głosowaniu biorą udział tylko członkowie Rady reprezentujący uczestniczące Państwa Członkowskie.

Większość kwalifikowaną określa się zgodnie z artykułem 238 ustęp 3 litera a) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

4. Jeżeli uczestniczące Państwo Członkowskie przestało spełniać kryteria lub nie jest w stanie wypełniać zobowiązań, o których mowa w artykułach 1 i 2 Protokołu w sprawie stałej współpracy strukturalnej, Rada może przyjąć decyzję zawieszającą udział tego Państwa.

Rada stanowi większością kwalifikowaną. W głosowaniu biorą udział tylko członkowie Rady reprezentujący uczestniczące Państwa Członkowskie, z wyjątkiem zainteresowanego Państwa Członkowskiego.

Większość kwalifikowaną określa się zgodnie z artykułem 238 ustęp 3 litera a) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

5. Jeżeli uczestniczące Państwo Członkowskie pragnie wycofać się ze stałej współpracy strukturalnej, notyfikuje swoją decyzję Radzie, która przyjmuje do wiadomości, że uczestnictwo zainteresowanego Państwa Członkowskiego zakończyło się.

6. Decyzje i zalecenia Rady w ramach stałej współpracy strukturalnej, inne niż decyzje i zalecenia przewidziane w ustępach 2–5, są przyjmowane jednomyślnie. Do celów niniejszego ustępu jednomyślność stanowiona jest jedynie głosami przedstawicieli uczestniczących Państw Członkowskich.

EUROPEJSKA POLITYKA SĄSIEDZTWA

1. W oparciu o regulacje traktatowe (art. 8 Traktatu o Unii Europejskiej) „Unia rozwija szczególne stosunki z państwami z nią sąsiadującymi, dążąc do utworzenia

przestrzeni dobrobytu i dobrego sąsiedztwa, opartej na wartościach Unii i charakteryzującej się bliskimi i pokojowymi stosunkami opartymi na współpracy."

Realizacji tego traktatowego celu służyła Europejska Polityka Sąsiedztwa (EPS), która została wykreowana i zinstytucjonalizowana w 2003 r.

2. Europejska Polityka Sąsiedztwa służyć ma funkcjonalnemu łączeniu celów UE z celami partnerów UE (EPS obejmuje 16 państw¹ o różnych, stosunkowo skomplikowanych uwarunkowaniach politycznych, gospodarczych i regionalnych oraz ambicjach w relacjach z UE; od Białorusi, Ukrainy i Mołdawii na Wschodzie, poprzez kilka krajów Kaukazu, aż po kraje położone na wschodnim i południowym brzegu basenu Morza Śródziemnego. Także Autonomia Palestyńska jest partnerem UE), które poprzez specyficzne formy instytucjonalizacji przekształcają się w cele

¹ Algieria, Armenia, Azerbejdżan, Białoruś, Egipt, Gruzja, Izrael, Jordania, Liban, Libia, Maroko, Mołdawia, Palestyna, Syria, Tunezja, Ukraina.

wspólnotowe. W tej sytuacji EPS staje się elementem budowania nowego sąsiedzkiego ładu funkcjonalnego, opartego na funkcjonalnych sferach kompetencji.

3. EPS poza współpracą polityczną ustanowiła ramy dla współpracy sektorowej w wielu dziedzinach (takich jak: energia, transport, rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich, wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne, cła, podatki, środowisko, zarządzanie klęskami żywiołowymi, badania naukowe i innowacje, edukacja, młodzież, kultura, zdrowie itp.).

4. W 2015 r. opublikowany został wspólny dokument konsultacyjny UE pt. *W stronę nowej europejskiej polityki sąsiedztwa*. Sformułowano w nim wyraźną potrzebę zweryfikowania założeń, na których oparta jest Europejska Polityka Sąsiedztwa - ze szczególnym uwzględnieniem jej celów, sposobów wykorzystania instrumentów oraz stopnia, w jakim różne sektory

polityki mogą w lepszym stopniu przyczynić się do współpracy, zapewniając powiązanie między polityką wewnętrzną a zewnętrzną. Ogłoszono tu, że celem takiego przeglądu jest zapewnienie, aby EPS w przyszłości mogła w sposób bardziej skuteczny wspierać stworzenie wraz ze swymi partnerami wspólnej przestrzeni stabilności, bezpieczeństwa i dobrobytu. Postuluje się tu przeprowadzenie precyzyjnej analizy zarówno interesów UE, jak i interesów jej partnerów. Uznano, że z jednej strony, wśród partnerów należy przeprowadzić konsultacje dotyczące ich interesów i ambicji związanych z tym partnerstwem. Z drugiej, założono, że Unia musi w sposób bardziej przejrzysty określić swoje własne cele i interesy, promując własne podstawowe wartości.

W dokumencie tym założono również, że koniecznym staje się rozważenie, jaki jest najlepszy sposób reakcji UE na kryzysy i sytuacje konfliktowe, włączając w to konflikty przedłużające się, uwzględniając źródła wpływu i nacisku na partnerów, które rzutują na ich stanowisko

polityczne, również względem UE. W tym kontekście skuteczna EPS powinna zostać w większym stopniu uwzględniona w ogólnej unijnej polityce zagranicznej w ramach kompleksowego podejścia i przy użyciu wszystkich instrumentów, zarówno tych pochodzących z UE, jak i z państw członkowskich.

5. Szczególne relacje UE z partnerami z nią sąsiadującymi funkcjonują dziś w oparciu o następujące zasady:

- **stosunki między UE a większością krajów partnerskich EPS są ujęte w ramy prawne określone przez układy o stowarzyszeniu lub umowy o partnerstwie i współpracy;**
- **poza rocznymi sprawozdaniami z postępu prac, doroczny pakiet Europejskiej Polityki Sąsiedztwa składa się z jednego komunikatu strategicznego i dwóch sprawozdań z realizacji priorytetów współpracy regionalnej: jednego dotyczącego**

partnerstwa na rzecz demokracji i wspólnego dobrobytu z partnerami z południa², a drugiego odnoszącego się do Partnerstwa Wschodniego;

- **UE regularnie prowadzi różnego rodzaju dwustronne dialogi z większością krajów partnerskich objętych EPS. Dialogi te odbywają się formalnie w ramach organów ustanowionych w układach o stowarzyszeniu lub umowach o partnerstwie i współpracy (rady stowarzyszenia/współpracy, komisje stowarzyszenia/współpracy, podkomitety sektorowe). Ponadto mamy do czynienia z innymi formami dialogu, takimi jak dialog dotyczący praw człowieka czy pozostałe dialogi sektorowe;**
- **kraje partnerskie otrzymały w ramach EPS ukierunkowane wsparcie finansowe w znacznej wysokości (temat na oddzielna ekspertyzę).**

² W ramach tzw. Unii dla Śródziemnomorza, do której należy 28 państw członkowskich UE, Unia Europejska i 15 państw śródziemnomorskich (Albania, Algieria, Bośnia i Hercegowina, Egipt, Izrael, Jordania, Liban, Mauretania, Czarnogóra, Monako, Maroko, Palestyna, Syria [której członkostwo zostało zawieszono z powodu wojny domowej], Tunezja i Turcja). Liga Państw Arabskich uczestniczyła we wszystkich posiedzeniach od roku 2008, zaś Libia ma status obserwatora.

W ramach procesu rewizji/przeglądu EPS zostały przeprowadzone konsultacje na szeroką skalę, zarówno z partnerami z państw sąsiadujących, jak z zainteresowanymi stronami w całej UE. Konsultacje publiczne wykazały, że propozycja ściślejszych stosunków z UE dla krajów EPS, które podjęły reformy systemu sprawowania rządów, sprzyja zmianom w niektórych państwach, jednak obecne praktyki i polityka były postrzegane przez innych partnerów jako zbyt nakazowe i w niewystarczającym stopniu odzwierciedlające ich aspiracje. Konsultacje wskazały również, że musi zostać zwiększona samo-odpowiedzialność zarówno partnerów jak i państw członkowskich UE. Współpraca powinna być bardziej ukierunkowana, oraz że należy dążyć do większej elastyczności, aby umożliwić UE i jej partnerom dostosowanie się do stale zmieniających się potrzeb i okoliczności.

6. Partnerstwo Wschodnie w ramach EPS powstało w 2009 r. Jest inicjatywą koncentrującą się na współpracy regionalnej w krajach sąsiadujących z UE od wschodu. Partnerstwo ma pogłębiać stowarzyszenie polityczne i integrację gospodarczą 6 krajów partnerskich (Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Gruzji, Mołdawii i Ukrainy) oraz Unii. Partnerstwo Wschodnie jest ukierunkowane na reformy. Skupia się na zwiększaniu odporności krajów partnerskich i na zapewnianiu stabilności sąsiedztwa. Opiera się na wspólnych wartościach: demokracji, praworządności, poszanowaniu praw człowieka i wolności oraz na przywiązaniu do zasad gospodarki rynkowej.

Prace w ramach Partnerstwa Wschodniego prowadzone były i są z poszanowaniem aspiracji poszczególnych krajów uczestniczących odnośnie ich przyszłych stosunków z Unią Europejską. Partnerstwo Wschodnie kieruje się zasadami wspólnej odpowiedzialności, zróżnicowania i uwarunkowania. Promowanie wśród wschodnich sąsiadów stabilności,

dobrego zarządzania i rozwoju ma dla Unii Europejskiej znaczenie strategiczne. Unia tak jak jej państwa członkowskie bez wyjątku muszą być żywotnie zainteresowane wzmocnieniem stosunków ze swoimi wschodnimi partnerami – Armenią, Azerbejdżanem, Białorusią, Gruzją, Republiką Mołdowy i Ukrainą.

W roku 2014 r. Ukraina, Gruzja i Mołdawia podpisały z UE układy o stowarzyszeniu, przewidujące m.in. utworzenie pogłębionych i kompleksowych stref wolnego handlu (DCFTA). UE i Armenia zakończyły negocjacje w sprawie umowy o kompleksowym i wzmocnionym partnerstwie na rzecz pogłębienia stosunków dwustronnych. Rozpoczęto negocjacje w sprawie nowej kompleksowej umowy z Azerbejdżanem. Ponieważ kształt przyszłej unijnej polityki względem Białorusi zależy nadal od podjęcia przez nią konkretnych działań gwarantujących przestrzeganie praw człowieka i demokracji, białorusko-unijny zespół koordynacyjny stara się wypracować bardziej kompleksowe podejście do dwustronnych stosunków.

2015 r. na swym szczycie Rada Europejska postanowiła, że UE będzie nadal w pełni zaangażowana w Partnerstwo Wschodnie. Tym samym będzie wzmocniać – w sposób zróżnicowany – relacje z każdym ze swoich sześciu partnerów. Przedmiotem szczególnych starań będzie zacieśnianie współpracy w zakresie budowania państwowości, w zakresie mobilności i kontaktów międzyludzkich, a także możliwości rynkowych i połączeń międzysystemowych.

W tym samym roku doszło do szczytu Partnerstwa w Rydze, w trakcie którego zacieśnioną współpracę w uzgodnionych 4 obszarach priorytetowych:

- **silniejsze zarządzanie: wzmocnienie instytucji i dobrych rządów;**
- **silniejsze społeczeństwo: poprawa mobilności i kontaktów międzyludzkich;**
- **silniejsza gospodarka: zapewnianie dobrobytu poprzez rozwój gospodarczy i wykorzystywanie możliwości rynkowych;**

- **lepsza łączność: usprawnienie połączeń, zwłaszcza transportowych i energetycznych.**

W konsekwencji w kolejnych latach doszło za aprobatą Rady Europejskiej do:

- **ściśle zindywidualizowanych (elastycznych) relacji z poszczególnymi krajami PW, aby jeden kraj nie blokował w postępach pozostałych. Chodziło tu o lepsze dostosowanie EPS do interesów zarówno partnerów, jak i państw członkowskich UE w oparciu o globalną strategię Wysokiego przedstawiciela UE, a także efektywniejsze wykorzystanie ograniczonych zasobów z większym skutkiem. Kluczowymi zasadami EPS stały się: - zróżnicowane podejście i większa odpowiedzialność; - intensyfikacja działań dyplomatycznych, stosunków handlowych i inwestycyjnych; - pomoc finansowa i merytoryczna; - długoterminowe ramy regionalne;**
- **liberalizacji wymogów wizowych dla Gruzji i Ukrainy i kolejnych etapów**

**wdrażania reform i układów o stowarzyszeniu /
pogłębionych i kompleksowych stref wolnego handlu
(AA/DCFTA);**

- **znacznej aktywizacji współpracy w ramach
Konferencji**

**Władz Lokalnych i Regionalnych Partnerstwa
Wschodniego (CORLEAP) i Forum Społeczeństwa
Obywatelskiego Partnerstwa Wschodniego;**

- **ustanowienia nowej Grupy Zadaniowej UE ds.
Komunikacji Strategicznej
na Wschodzie (StratComm).**

**Przywódcy UE i sześciu wschodnich krajów
partnerskich (Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Gruzji,
Mołdawii i Ukrainy) spotkali się znów w 2017 r. w
Brukseli, na kolejnym szczycie Partnerstwa Wschodniego,
by uzgodnić przyszłe priorytety. Dyskutowali o tym, jak
ściślej współpracować, wzmocnić gospodarkę i
społeczeństwo oraz poprawić zarządzanie i łączność. We
wspólnej deklaracji UE potwierdziła, że nadal jest**

gotowa wspierać integralność terytorialną, niepodległość i suwerenność wszystkich swoich partnerów. Podkreślono też: - znaczenie dobrych rządów; - potrzebę zapewnienia lepszych i bezpieczniejszych połączeń transportowych; - znaczenie bezpieczeństwa energetycznego; - konieczność wspierania niezależnych mediów i obnażania dezinformacji; - zaangażowanie przywódców we wspieranie mobilności i poprawę pozycji ludzi młodych.

Uczestnicy szczytu zaapelowali o odnowione wysiłki na rzecz pokojowego i zgodnego z prawem międzynarodowym rozwiązania nierozstrzygniętych konfliktów w regionie. Wyrazili także uznanie dla europejskich aspiracji i europejskiego wyboru partnerów, którzy podpisali układy o stowarzyszeniu z UE: Gruzji, Mołdawii i Ukrainy. Przypomnieli jednocześnie o prawie pozostałych partnerów do samodzielnego wyboru poziomu ambicji względem UE.

**Przywódcy przyjęli również „20 założeń na rok 2020”.
Nakreślono w nich, w jaki sposób poprawić warunki
życia obywateli wschodnich krajów partnerskich
w czterech priorytetowych dziedzinach współpracy
ustalonych w Rydze w 2015 r.**

**Wyżej przeanalizowany szczyt poprzedziło też
posiedzenie Parlamentu Europejskiego i przyjęte na jego
posiedzeniu zalecenie z dnia 15 listopada 2017 r. dla
Rady w sprawie Partnerstwa Wschodniego. W
dokumencie tym Parlament postuluje rozważenie, w
ramach polityki Partnerstwa Wschodniego,
wprowadzenia atrakcyjnego, bardziej długoterminowego
modelu „Partnerstwa Wschodniego+” dla krajów
stowarzyszonych, które osiągnęły znaczne postępy pod
względem wdrażania reform związanych z układem o
stowarzyszeniu/pogłębioną i kompleksową strefą
wolnego handlu, które to reformy mogą ostatecznie
doprowadzić do ich przystąpienia do unii celnej, unii
cyfrowej, unii energetycznej i strefy Schengen, dalszego
zwiększania dostępu do unijnego rynku wewnętrznego,**

włączenia do unijnych sieci transportowych, partnerstw przemysłowych, zwiększonego udziału w innych programach i agencjach unijnych, pogłębionej współpracy w dziedzinie WPBiO, a także bardziej bezpośrednich środków, takich jak dodatkowe jednostronne preferencje taryfowe, konkretne ramy czasowe zniesienia opłat roamingowych między krajami partnerskimi a UE oraz rozwój sieci szerokopasmowych o bardzo dużej przepustowości; otwarcie modelu „Partnerstwa Wschodniego+” dla innych krajów partnerskich, gdy będą one gotowe do takiego rozszerzonego zaangażowania i poczynią znaczne postępy pod względem wdrażania obustronnie uzgodnionych reform.

7. Niezwykle ważnym dla UE jest problem bezpieczeństwa w krajach EPS. Tym bardziej, że regiony wschodnie i południowe zmagają się z czynnymi i zamrożonymi konfliktami, których cechą szczególną jest duża liczba ofiar, duże populacje osób wewnątrznie

przesiedlonych i uchodźców oraz daleko idąca niepewność gospodarcza i polityczna. Terroryzm, brutalny ekstremizm i różne formy przestępczości zorganizowanej wpływają zarówno na UE, jak i kraje objęte europejską polityką sąsiedztwa. W kwestii zarządzania i reagowania kryzysowego na Ukrainie, w Gruzji, Mołdawii, Palestynie i Libii przeprowadzono kilka misji cywilnych w ramach, które finansowane są z funduszy powierniczych państw członkowskich UE lub funduszy powierniczych WPBiO. Po przyjęciu przeglądu EPS ponad 2 000 pracowników ze wschodnich i południowych krajów partnerskich korzystało z ogólnych i specjalistycznych szkoleń prowadzonych przez Europejskie Kolegium Bezpieczeństwa i Obrony w obszarze WPBiO, reformy sektora bezpieczeństwa, budowania pokoju i ochrony osób cywilnych.

Wzmocniona została współpraca z partnerami południowymi w zakresie zwalczania terroryzmu i zapobiegania radykalizacji prowadzącej do brutalnego ekstremizmu. W regionie, zwłaszcza w Tunezji, Libanie,

Jordanii, Izraelu i Egipcie, przeprowadzono udoskonalone dialogi na temat bezpieczeństwa i zwalczania terroryzmu oraz miały miejsce wizyty wysokiego szczebla, które przyniosły konkretne rezultaty. W delegaturach Unii w Algierii, Jordanii, Libii, Maroku, Tunezji i Libanie zostali rozmieszczeni przy bezpośrednim wsparciu państw członkowskich eksperci ds. zwalczania terroryzmu/ds, bezpieczeństwa w celu poszerzenia znajomości sytuacji lokalnej oraz definiowania ukierunkowanych, opartych na dowodach projektów w zakresie budowania zdolności.

Walka z przestępczością zorganizowaną, praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu stanowi priorytet w odniesieniu do bezpieczeństwa wewnętrznego UE. W 2016 r. UE przyznała specjalne środki finansowe na wspieranie państw EPS w wykorzystywaniu systemów informatycznych i baz danych Interpolu. Unijne agencje takie jak: Europejska Straż Graniczna i Przybrzeżna, Europol, CEPOL (Agencja Unii Europejskiej ds. Szkolenia w Dziedzinie Ścigania), EMCDDA (Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii) i Eurojust

zaczynają stopniowo w coraz większym stopniu uczestniczyć w zapewnianiu krajom partnerskim wsparcia w zakresie budowania zdolności oraz w zwiększaniu wymiany informacji operacyjnych i strategicznych z krajami partnerskimi EPS, aby pomóc w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej i terroryzmu, przemytu migrantów, handlu bronią strzelecką, handlu ludźmi i handlu niedozwolonymi środkami odurzającymi, zarówno w UE, jak i danym regionie.

Transregionalny program UE na przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu został rozszerzony na kraje południowe objęte EPS, aby wspomóc je we wdrażaniu zaleceń⁶⁰ dotyczących programu, opracowanych przez Grupę Specjalną ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy, która jest głównym podmiotem wyznaczającym normy międzynarodowe w tej dziedzinie.

Centrum Satelitarne Unii Europejskiej (SatCen) znacząco przyczyniło się do analizy⁶¹ wymogów informacyjnych w regionie Europy Wschodniej i Morza Śródziemnego w

związku z poważnymi zagrożeniami takimi jak: terroryzm, nieuregulowana migracja, piractwo i przestępczość zorganizowana. W szczególności SatCen miało duży udział we wspieraniu Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej oraz operacji EUNAVFOR MED SOPHIA w zakresie kontroli granicznej i migracji, a także przeprowadziło obszerną analizę na potrzeby specjalnej misji obserwacyjnej OBWE na Ukrainie w ramach weryfikacji porozumień mińskich.